

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖG M A N

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AV
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SONDAGEN DEN 14 SEPTEMBER 1919.

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

“Plage du larvotto”. Monte Carlos hälsokälla.

Av Dolores Örn.

”BADA ALDRIG i Medelhavet, madame”, sade en gång storherligen av Oldenburg till mig, då jag en varm vårdag i Paris gav luft åt min längtan efter den sköna azurkustens salta vågor. ”Det kan komma en haj och äta upp er.”

”I Monte Carlo är jag bara rädd för systemhajar, Ers höghet”, svarade jag. ”Men dessa rovdjur söka inte sina offer vid stranden. Det är sju minuters promenad från Casinot till Stranbadet och det orkar de inte med. Visserligen finns det en kursbil som förmedlar

trafiken snabbare, för det resonabla priset av 30 centimer, men dessa spelbitna parasiter älska inte sol, luft och saltvatten.”

Det är länge sen jag mottog denna varning, men häromdagen föll den mig i minnet.

Jag låg och solade mig i sanden efter badet, då höga nödrop från havet satte liv i de maktiga gestalter, som tillika med mig, lågo på stekning i den heta sanden.

Ropen på hjälp kommo från en grupp ynglingar som simmat så långt ut till havs, att de endast syntes som små svarta prickar på den dunkelblå, solgnistrande ytan.

En av räddningsbåtarna, som alltid manövrera vid stranden un-

Vilan efter badet.

der badfimmarna, sattes av sin chokladfärgade badare i rörelse utåt, följd med spännt intresse av allas blickar.

De små svarla prickarna syntes i en klunga och nödroppen fortforo.

En dam som hade sin son därute höll på att svimma: ”Tänk om det är hajar”, sade hon. — ”Jag hörde av en vän för en tid sedan att ett stimm dylika varit synliga då han seglade utåt. Men han sa' att de var helt små.” —

”Finns det små, så finns det stora också”, inföll en annan dam, som nyss sökt hindra

den ängsliga modern från att falla i vanmakt.

En herre kom nu ned från terrassen med en zeiskikare. ”Nu är båten framme, och ynglingen ombord”, lugnade han damen. ”Det är antagligen ett krampanfäll.”

Oron lade sig så småningom. Båten återförde en gosse, vars ena ben var hopdraget i kramp. Han bars upp i massageavdelningen och fick lämplig behandling.

Mannen med kikaren beställde sig ett glas vin. Musikkapellet stämde upp en vals. Barnen dansade i sanden. Den ryktbara operasångerskan, Mary Garden, återvände från sin simtur till

Författarinnan Dolores Örn med sin foxterrier och Stranbadets yngste man.

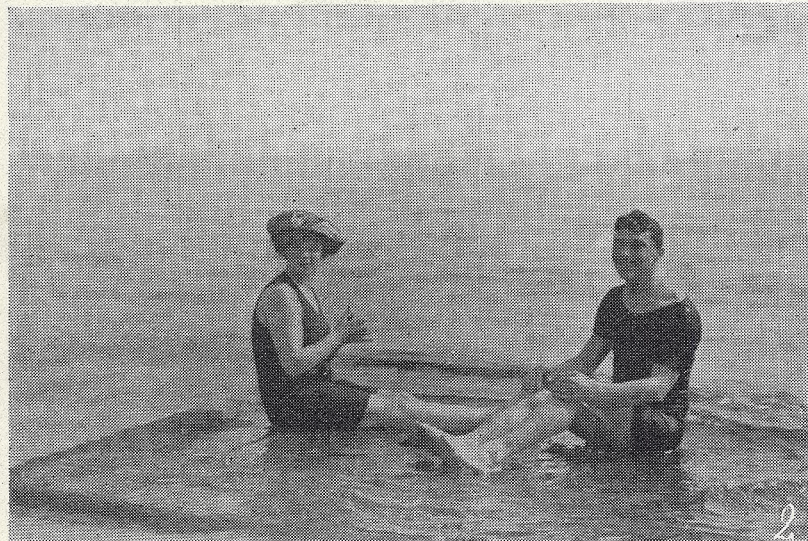
stranden, där hennes badare, som en staty av brons, inväntade najaden, som han dagligen fick bära över den knaggliga delen av stranden, för att varsamt placera henne i en bekväm vilstol under hennes eget privata baldakintält, där hennes två väninnor redan beställt tebrickan. —

Divan sträckte ut sig, med fötterna på en taburet, fick fram det lilla guldetuiet och lände en cigarett. Det vit- och rödrandiga fället, prytt med de allierades flaggor, kastade en blå skugga över sanden. Tebordet hade en stor bukett av gula rosor. Den smärta, solbrända gestalten i vilstolen, röken som steg i böljande serpentin från damernas cigaretter, armbanden som glänste mot den bruna huden på Mary

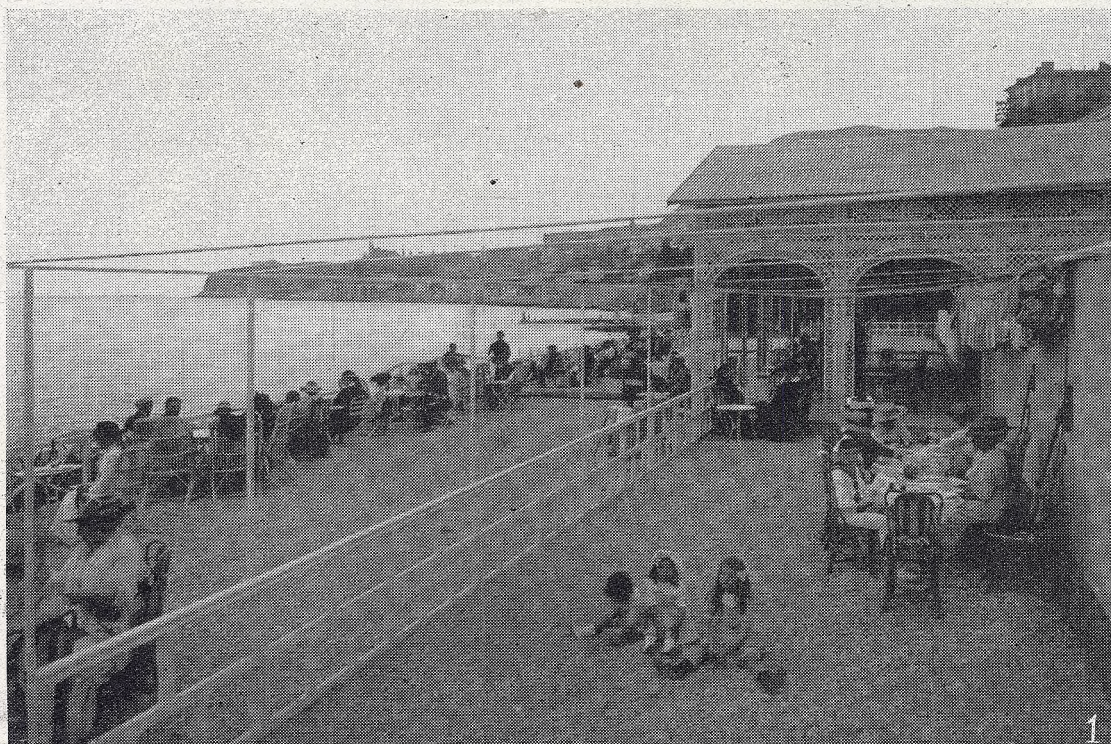

Sommaren vid Medelhavet är härlig — då den därtill, som i år, inte varit tryckande varm.

Om kvällarna ser man lekande delfiner plumsa och bukta i vågorna. Månen stiger, röd som en nattens sol, ur havet. Eldflugorna gnistra i skuggan av de under vila och röda blommor dignande lagerträden. Luften är mild och mängd med blomsterdoff. Uppe på klippan i Monaco sjunger näktergalen och alpernas konturer stå skarpa mot luften. Jag ser ansikten i alpernas linjer. Profiler av slumrande stensjöar. Från min balkong kan jag se en dylik gubbe. En djärv näsa, en fårad panna, och en föraktfullt uppdragen överläpp. Hakan är viljestark och sträng. Varje kväll nic-

Gardons vackra armar, — det blå havet, palmerna och algens stelt slingrande, kallt ormgröna blad — alltsammans verkade orientalisk saga.

Övre bilden: Utsikt mot Monte Carlo. —
Mittelbilderna: Vid

kar jag åt min alp-jätte och frågar: "Säg mig vad är det du föraktar?" Men han ligger alltjämt, ty hans hjärta är av sten.

målet för simturen. Solbadet. — Nedre bilden: Förfriskningarnas timme.

Iduns byrå och expedition,

Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks. 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 18:—
Halvt år » 7:25	Halvt år » 9:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre oft. text.	Utländska annonser:
45 öre å textside.	45 öre efter text., 50 öre
20 % förhöjning för å textside, 20 % förh.	för särsk. begärd plats.
särskilt begärd plats.	

Dagligt bröd. Skiss av Elisabeth Kuylenstierna-Wenster.

UNDER DET ATT FRÖKEN MARIA JONSSON plockar ringblommor och astrar från den smala rabatten längs det lilla gröna husets gavel och pratar med moster Stava, som sitter på bänken under flädern och slickar sol, låter hon sybehörshandeln — den enda på platsen — sköta sig själv. Det kan den gott så här års en blank och arbetsduglig vardagsförmiddag, då barnen äro i skolan, ungdomen återvänd till staden och husmödrarna upptagna av lingonrensning och syltning.

När Maria fått buketten stor och vacker nog, rätar hon på sin kullriga rygg efter råd och lägenhet, och vänder blicken mellan flammmande lönnkronor och över falnade syrenbuskar mot något bländande vitt, stort, en imponerande husfasad.

"De ha skaffat sig ny flagga också", säger hon misslynt till moster.

"Tror jag det", svarar den gamla. "Har du sett stockholmsmamsellen?"

"Hon är inte kommen. Men jag har ett ärende ned till stationen, så jag får väl se henne."

"Väntar du herr Windel i dag?"

Det känns inom fröken Maria som om en pil skötes från en spänd båge och trängde ett bra stycke in i hjärtat. Herr agenten Windel var den blonde, som aldrig kunde få nog av hennes rågbullar, bakade med hälften potatis. Det var hösten 1917. Han reste i trädrullar, men 1918 kom han icke.

"Jag vet inte, moster."

"Han var för trevlig, när han sjöng det där om 'vita ben vid ljus och lampors sken.' Drots, som var så svartmuskig i synen och tog dig i famn för kaffet — det riktiga kaffet och väfflorna — var också bra hygglig. Dom här nya, som ränner här och flaxar ut och in och skroderar och talar om hur gentil den nyrestauerade gästgivargården är, dom tycker jag bara är flygande koffertar, vet du. Men se Windel och Drots, dom kunde rejält skämma ut den usla gästgivarematen, och det smakade mig att höra. För det vet jag då, att i alla de år jag förestod den,

kunde ingen klaga, och dom behövde inte låtit mig förstå, att jag var för gammal. Jag hade då nyss fyllt sjuttio. Och fast jag är fem år äldre nu, skulle jag tro, att jag både hör och ser skapligt."

"De satte ju upp sybehörshandeln åt moster."

"Jaha, för att fruslarvan, som gästgivaren skaffade sig på gubbtröskeln, skulle ha nånstans att köpa trådstrumpor och vitbroderier. Men du milde tid, så'n't futtigt lager, och inte kan en förse sig med nytt, lockna priser, som dom håller. Det gamla får gå för nytt, det kan inte hjälpas. Det lärde Drotsen oss, när han sålde de förlegade gummibandet. Mins du, hur han knep ihop vänstra ögat och plirade med det högra och sa: "Säg, att det varit beslagttaget och förstås, att det är garanterat finfin vara."

"Ja, jag kommer ihåg." Maria sänker sitt något tunga huvud över blommorna. Det huvudet skulle passat en ståtlig, kraftig kropp. På Maria Jönssons spensliga gestalt såg det ut som ett lån från skapelsedagen, då förmodligen den lilla, oansenliga figuren i brådskan blivit utan knopp. Och det huvud, som hasteligen påsatts, hade kanske stått på hylan länge, blivit dammigt och grådaskigt, fått ett litet stycke av den djärvt brukade örnäsans avslaget, och munnens erosbåge tillplattad. Sådant det var, hade emellertid Maria Jönsson förfogat över det i fyra decennier, först under föräldrarnas livstid i det rödmålade komministerbostället, omkring vilket skogen och ensamheten susade sin längtan, sedan hos moster Stava. Hon kom just, när sybehörshandeln startade, och hon satte in hela sitt ärvda kapital, 700 kronor, i affären, som hon dessutom skötte, ty moster orkade varken slå eller gå, fast hon aldrig ville erkänna sin skröplighet, och alltid hade hon förlagt sina glasögon. Utan dem kunde hon icke se på prislapparna.

Egentligen hade Maria funnit det alldeles naturligt, att Guds tuktande hand just i de svåra tiderna skulle stänga faderhemmets trygga dörr — alltid så vanskelig att öppna utåt — och leda henne fram på nya, knaggliga vägar. Hon hade aldrig tänkt sig, att lyckan eller ens dagens glädje skulle hoppa emot henne som ett sorglöst kid på grön äng, ty hennes far, den fromt malätne komministern hade inpräntat redan i hennes barnasinne, att "den Herran finner villig att bära bördor, den lägger han ock rikligen bördor uppå."

Lika klart som det var henne, att icke hon, Maria Jönsson, skulle kunna åstadkomma någon gulaschvinst av krigsåren, lika självfallet syntes det henne, att just ur umbärandets jordmån skulle hennes skrangliga glädjebloster spira upp: en mörk pensé och en doftande liljekonvalje. Så nämnde hon i tankarnas lönrum den svarthåriga Drots och den blonde Windel, vilka åtnjutit det lilla gröna husets gästfrihet i svälttider.

Hon, som aldrig haft några syskon, inbillade sig, att Windel var "lille bror" och Drots — ja, den mörke Drots var, vad salig komministern skulle kallat: hennes "älskliga nästa", för vilken hon borde hysa den kristliga kärlekens rena ömhet. Utslaget av hennes barnalära hade varit "riktigt" kaffe med väfflor.

Men nu är gästgivaregården pånyttfödd från grund till tak med spritriktigheter och i gästrummen oljetryck av kronprinsessan med den yngsta på knät eller av landskap med

sjöar, som spegla både likt och olik och skogar, vilka tyckas ihopsmetade med träd vid träd.

Matsalen är ett praktstycke med röd mahognyboasering och kornblå glaserade väggar i fält med förgyllda pilastrar emellan. Från en plats, där man har en gästgivaregård med en dylik matsal, behöver man minsann inte resa och titta på muséer eller kungliga slott. Detta har speceristen, bokhandlaren m. m., m. m. fastslagit, och de agenter, vilka efter freden flitigare än någonsin skumma landsortsmöjligheter, försäkra, att maten är prima och priset... ett smackande med tungan, en flott gest åt plånboken, ett fett och belåtet: "Man måste följa med sin tid."

Provryttarbiler och motorcyklar fylla den förr så tysta platsen med modernt livsbrus, och Person, speceristen, drömmer om ett Wertheim, möjligen ännu större än det han hört skall finnas i Falsterbo, men kanske icke så storartat som Berlins Wertheim.

Emellertid lyser hans ansikte i höstsolens sken, och han är fullt å jour med tidens krav. Har ett lager för många tusen, och har ätit minst ett dussin "finfina" agentnej direk-förmiddagar på gästgivaregården. Det är också han, som övertygat gästgivaren, numera källarmästaren, om att en upp-passerska såg snålt ut under säsongen, och han kan absolut laga hela hedern av, att fröken Margit från Stockholm skall infinna sig i dag.

Men Maria Jönsson sänker huvudet med de breda, urblekta flätorna. Hon håller det sänkt också nu, när hon vandrar den kända vägen ned till stationen. I fem år har hon gått den under alla årstider och regelbundet undvikit — hur smutsigt det än varit i sänkan — att trampa på det stycke av en vittrad gravsten, vilken för sekter sedan av okänd anledning hamnat vid ena kanten. Ännu kan man läsa på den "Åhret efter Christi Byrdh..."

Nätt som en obegagnad pennstorkare ser hon ut i sin svarta promenaddräkt med den vida, veckade kjolen, vilken hon icke näns

Bobby gör skäl för sockerbiten.

Under palmernas och fältens skugga.....

Möbeltyger = Bomullstyger = Gardiner

Hemvävda, starka och vackra. • Konstfliten, Göteborg.

TAPETKOMPANIET

Katarinavägen 7, STOCKHOLM

R. T. 9905. Telegr.-adr.: Tapetkompaniet

Säljer bästa T A P E T E R över hela riket. Största sortering av modernaste in- och utländska kvalitéer till lägsta priser. Begär omgående prover från oss. Till landsorten mot postförskott eller efterkrav. Bästa inköpskälla för målare och större förbrukare.

skära ur och sy om. Vita vantar och svarta kängor med blankläder på tåsnutorna har hon, och en rund hatt, monterad med mörkblått siden och djupröda pelargonier.

Hennes hjärnförnimmelser flyta ut i två tankefloder, den ena härrör från minnet av denna samma septemberdag för två år sedan, då "lille bror", den blonde Windel, kommit med fåget och stannat två dygn. Det var då han fått rågbullarna. Floden räcker till för ännu ett seglande minnesskepp, manövrerat av den mörke Drots, som anlant en gylleröd eftermiddag, just när solen skulle gå ned och månen upp. Han reste i tvålar och parfyer och strumpeband (krigsartikler). Och han, Drotsen, var drömmen om Österlandet i hennes färgfatta liv. Hon såg honom för sig, och då flög blodet upp i hennes kinder som den gången hon stod och bakade väfflor åt honom, men ingen liten munter pil sköt in i hennes hjärta; det slamrade i stället som en väckarklocka, vilken högröstad berättar, att himmen är slagen.

Den andra tankefloden har ett oroligt lopp och speglar oavbrutet fröken Margits bild, för att icke säga, att hon är en beständigt uppdykande najad.

Och komministerdottern avskyr något så hedniskt som najader, därför ängslar det henne, att en dylik skall dyka i hennes tankeböjor.

Maria och fåget anlända samtidigt till stationen, och hon stannar invid väntsalsdörren, där de resande skola förbi.

Omöjligt att missstaga sig på, vilken som är fröken Margit.

Maria Jönsson har trots postillor och en unken atmosfär av åsiktsmögel i behåll en viss estetisk naturfriskhet och denna omfattar fröken Margit. Hon säger vid hemkomsten till moster Stava:

"Nu får de folk på gästgivaregården."

"Har de köpt Anderssons gödsvin då?"

"Nej, fröken Margit har kommit."

"Pyttisan, det är det, som står på bordet, som drar."

"De har köpt grisen också."

"Jaså." Moster Stava sveper den rutiga sjalen omkring sig och sätter igen den över bröstet med en jättstor säkerhetsnål. "Jag vet inte, om jag skall gå på armén eller på bio'n. Frälsningarna har väckelsemöte med kaffe, men si bio'n ä ju inte var dag och den där filmen om Den eldröda blomman ska vara någe te si. Går du med, tös?"

Nej, Maria stanar hellre hos blommorna och kanariefågeln och den lilla bokhyllan med ett par Marlitt, ett par Heimbürg och många Korsblomman. Det är ett alldeles fyrkantigt rum, stort som en sal, vilket moster och hon gjort till förmak, mårum vid högtidliga tillfällen och uppknämsrum för de resande "direktörerna". Innanför detta ha de den gemensamma sängkammaren.

Maria har visst inte pretention på en vrå för sig. Allt eget hon har, måste hon bära inom sig.

En morgon stannar en elegant bil utanför det lilla gröna huset och upp från svällande dynor reser sig direktör Windel. Magnifik, endast det ordet passar. Stackars "lille bror" hade förefallit jämmerligt utsvulten 1917. Nu 1919 ser han ut som en kyrkängel, och det är inte långt ifrån, att moster Stava och Maria hälsa honom som Kerubims och Serafims kusin.

Han är emellertid okänslig för deras förtjusna utrop. Direktör ut i fingerspetsarna. Egen bil, all right! Upptar inga order, understigande en "hundralapp". — "Vad är pen-

gar nu för tiden?" — "Nå, för den, som inte har dem! Men vad är det för en stackare? — Man gör mynt, all right!"

Och han vråker orderböcker, prover och sedlar på pêle-mêle över den smala disken och över glasmonterns lock.

"Pang, där gick den", säger han, när han råkar sätta armbågen mot glaset, just där detta varit spräckt, "betalar naturligtvis strunt."

Moster Stava, som inte kan glömma "vita ben etc", vill bjuda på kaffe, och Maria hoppas, att han skall erinra sig rågbullarna, det skulle göra så innerligt gott. Men Windel endast betackar sig för kaffet. Han har fått en härlig frukost på hotellet i sällskap med Person. "Smart karl, rekvirerat julnyheter för ca 900 kronor."

Direktör Windel knackar i disken: "Man ska' följa med sin tid!"

Moster Stava ler generat, och Marias huvud är en jättedroppe. De hade tänkt sig en blygsam rekvisition på tio små syskrin och två dussin silkeshalsdukar av de tunnaste.

Hela deras butik blir så fattig och urmodig, när den praktfulle direktören dömer ut den. Och tysta stå de i fönstret, där en stor gran i kruka är det förnämsta expositions-föremålet och se, när direktören bilar bort.

"När han kommer igen, är han väl generaldirektör eller kanske rent av figgarkung", säger moster Gustava slutligen vasst. "Högmod går för fall. Han kan nog inte sjunga mera heller, så däst som han blitt."

Maria svarar ingenting. Hon är inte alls förundrad över Windels otacksamhet, endast stilla och tamt nedslagen och beredd — att laga bördan uppå, bördan av en människas hjärtlöshet, ty hon kan inte förgäta den blonde med det hungriga draget som en spänd sträng på ömse sidor om näsan och de blå ögonen, vattniga av undernäring.

Hon hade aldrig förväxlat sin egen betydelse med rågbullarna, men en smula av mättnadens fröjd hade också fallit smekande över henne. — — —

Ett par dagar senare stannar en skjuts utanför, en av de flärdfria, som består barnmorskor, föreläsare och andra mindre välgående individer, och bredvid körsvennen på det läderklädda sätet sitter den mörke Drots, mörkare, ruggigare, magrare än någonsin, lika svartnad och olämplig att inhösta som förrägnad säd. Bakpå vagnen har han kofferten, en av det gamla, järnbandade slaget, som sett förhoppningar knoppas och dö under krigsårens tunga.

Han stiger ur.

"Jag ville hälsa härinne", säger han, "jag är väl igenkänd?"

"Ja, det är knappt det", muttrar moster Stava, "direktören ser då rakt av inte ut,

Kvartalsskiftet stundar,

vadan ärade kvartalsprenumeranter behagade utan dröjsmål förnya sitt abonnemang för undvikande av avbrott i expeditionen. Som förut få kvartalsabonnenterna tillgodoräkna sig

IDUNS JULNUMMER

med dess rika skönlitterära innehåll av våra bästa pennor och med artistisk utsmyckning av framstående konstnärer.

PRENUMERERA GENAST!

som han fått äta upp sig. Windel, han såg ut som en nybakad pösmunk, han."

Men Maria räcker "drömmen om Österlandet" handen och rodnar varmt.

"Det var snällt, att ni kom ihåg oss."

"Skulle jag inte det? Delikata väfflor! — Här har blivit förändrat se'n jag var här sist. Gästgivaregården är ju som en stockholmsrestaurang, hufflösa priser. Och ett klackjärn i kaféet."

"Vasa?" Moster Stava spärrar upp ögonen.

"Ja, det är en vits, begriper fröken. Höga klackar av tusan, och ett järn att ligga i och snyta kunderna. Jag ska vara här över natten, men jag kunde inte stanna på "hotellet". Herre gud, man kastar väl inte sin fattiga förtjänst i sjön heller. Man blir inte fet på strumpebandsorder. Har ett lager, som jag kommit över, men — — — ja, ja, det där får vi tala om sedan. Men vet damerna något billigt rum?"

Jo, de kunde nog skaffa ett hos grannfrun.

"Kanske det skulle smaka med väfflor en gång till — fast det inte är krigstid", säger moster Stava frynligt, när han på kvällen gör damerna sin uppvaktning.

"Om det skulle? Jo, jag tackar, jag menar det, ja!"

Det blir Maria, som går ut i köket och sätter över väffeljärnet. Medan hon vispar till smeten, tänker hon för första gången med djupt och medvetet allvar på det dagliga brödet betydelse och dess makt över människorna. Ransoneringen av vars och ens andel skulle visst aldrig upphöra, och den, som icke fått nog, tydde till nästan.

Av drömmen om Österland hade det blivit en glämyg verklighet. Utan glädje, men ihärdigt och pliktstroget bakade hon frasväfflorna, och den ena laggen efter den andra hade en strykande åtgång.

Moster Stava trakterade också med hemmabryggd smultronspunsch, och Drots försäkrar gång på gång, att han känner sig såsom en gammal vän i huset.

Det kommer fram som en skuggning över trevnaden, att Drots glider nedåt ett sluttande affärsplan. Hans intellekt hade icke varit tränat nog till spekulationslöpningar — och ingen gav honom handicap. Han kom alltid för sent in till målet.

Maria har slutat sitt bak och sitter nu i lästolen vid fönstret. Över det avmäjade fältet faller ett slösande månsilver, men skogen bakom sover i nattens mörker.

Tröga och stillsamma gå Marias tankar sina små gammalflickssteg, dem ingen hör. Hon kryper mera än någonsin inom sig själv, rädd för att frestas av lustgårdens träd på gott och ont, rädd för det stora manfolket, som visst varken har hem eller härd, och därför glömmet sig kvar hos dem — hos punschen och väfflorna och de bastanta, bredda smörgåsarna.

I det glittrande månskenet ser hon också hotellets vita fasad och en rad fönster med tänt, elektriskt ljus innanför. Hon frågar plötsligt:

"Var inte fröken Margit på hotellet i alla fall stilig?"

Och Drots, som hunnit uppniktighetens stadium svarar:

"Charmant för dem, som ha råd att dricka champanj. Jag är nöjd med smultronspunsch, jag. Skål, fröken Jönsson!"

"Nå, maten då", infaller moster Gustava. "Den ska' ju vara så utmärkt gubevars!"

"Åt skinka och ägg, 4.50. Vare det nog sagt!"

Köp CHROMOL SÅPAN

och Ni får en bländande vit tvätt med behaglig lukt.

Iduns Kokbok

ELISABETH ÖSTMAN.

är den bästa kokbok för det svenska hemmet. 9:de upplagan nu utkommen. Pris kr. 7: — inbunden.

Alljämt stirrar Maria ut i mån-skenet och tycker, att strålarna förvandla sig till glimmande mynt, slängda ut på stubbåkern av ödet, som rider en ny Eriksgata genom världen. Och hon tänker på alla dem, som ingenting fått med av kröningsmynten, alla dem, som icke äro figgare utan bara fattigt folk i vråna.

Hennes oerfarna, kärleksvän-tande hjärta blir allt oroligare, och hon lyssnar sig anfädd på främlingsrösten från soffan där-borta. Den har vuxit sig bullran-de stark och bred efter mättnaden. Manfolket var hungrigt; mätt nu!

Han ser åt hennes håll — för första gången.

"Sitter lilla fröken Jönsson i månskensfantasier? Ja, ja, de flickor! För resten undrar jag inte på, om man får sina små trevliga fantasier i ett sådant här landsorts-hörn. Vet fröken, vad jag funde-rar på?"

"Nej."

"Jo, på att överta en — en sy-behørsaffär på landsbygden och — innehavarinna med om så skall vara."

Marias stora huvud höjes plöts-ligt. Sade han "tack för mat" eller föreslog han en order? Hon ser inte längre ut mot månsilvret utan rakt in i rummet, där moster Sta-va och hon ha sitt hem och en stilla, enformig fred, vilken pend-lar i samma takt sex veckodagar, men på den sjunde blir till helg-ringning, alldeles som i den rödmålade kom-ministergården.

Långsamt reser hon sig och börjar duka av.

"Ja, nu har vi väl inte mer att bjuda herr Drots på, moster?"

"Nej", svarar moster med eftertryck, "in-genting mera."

Och Drots förstår. Han hade föreställt sig, att den halvgamla Maria Jönsson också var svältfödd och skulle tacka för att få sitt hungriga hjärta provisoriskt mättat — med löften, men där hon stillsamt rör sig fram och tillbaka i sin egen värld, inser han, att hon aldrig blir fal för spekulation. Han är väl också en stympare i att göra Geschäft! —

När gästen gått, blir det så underligt tyst i det låga rummet, som om livet ebbat bort. De två kvinnorna ha på en lång stund ingen-ting att säga varandra. Deras tankar kunna icke komma i kontakt. Till sist bryter moster Stava tystnaden:

"Jag tror, att det är de gamla krigstids-strumpebanden, han vill pracka på oss. Frun-timmer kan dom bjuda, vad som helst, inbil-lar dom sig, men det går allt inte det."

"Nej", svarar Maria ovanligt fast. "Det är bättre, man är utan än nöjer sig med en dålig vara."

Så fortsätter hon att ställa i ordning, hålla ut cigarraska, diska glas, de vardagligaste bestyr, men tankarna gå frusna framåt en ödlig led, vars mål är ålderdomens ro. De gå utan lust, och allt tröttare klappar hjär-tat. Långt borta är världen. Som en sol-glimt och en pisksnärt har ödet nått henne, när det ilade förbi den avkrok, där Maria Jönssons sybehörshandel har sin blygsamma tillvaro.

Elisabeth Kuylenstierna-Wenster 50 år.

DEN 16 SEPTEMBER PASSERAR FÖRFATTARINNA fru Elisabeth Kuylenstier-na-Wenster halvsekelhörför. Bakom den börjar för de flesta stillhetens ålder. Men åren, som rista djupare och kanske ofta smärtsammare erfarenheter i diktarens hjärta än i någon annans, ge honom eller henne till gengäld också föryngringens gåva. Och fru Kuylenstierna-Wenster firar sin halvsekel-dag med en ny roman till den långa raden, en berättelse om en diktarsyster, vars öde och personlighet livligt upptagit henne de si-sta åren: Hedvig Charlotta Nordenflycht. Det är också betecknande, att författarinna hellre talar om vad hon ämnar göra än vad hon har gjort under den lilla födelse-dagsintervju, vi besvara henne med i hennes "diktarverkstad" i Malmö — en diktarverk-stad och ett hem, beläget vid en av stadens stilla gator, skuggad av lindar och saktlingrande sig ner mot en av de idylliska kanalerna...

"När min första bok kom ut?" säger hon som svar på den fråga, vi i alla fall riskera. "Tänk, det minns jag inte ens. Men vad jag minns är, att min första dikt trycktes, när jag var femton år gammal; den stod i Kasper

Manuskript och brev

av redaktionell natur torde alltid adresseras till Redaktionen av Idun, ej till någon särskild medlem av densamma.

och handlade om "Han och hon i augustimånken". Men mina för-sta egenliga litterära fjät gjorde jag sedan mycket snart i Idun. Vi äro ju så goft som jämnåriga den tidningen och jag, och den har alltid varit mig kär."

"Och hjälpte den Er kanske li-tet fram på de där fjäten?"

"Jo, det kan man säga. Ty det var genom Idun, som min första historiska roman kom fram för offentligheten. Jag låg på Hven med min dåvarande fästman och blev så fångslad av allt vad jag där hörde om Sophie Ottosdotter, Tycho Brahes syster; det blev en roman, som fick ett pris i Iduns litterära tävlan. "Sophie Ottos-dotter" är mig f. ö. ännu i dag den käraste bland mina historiska romaner."

"Därför att det var den första?"

"Väl icke just det. Hur pass kär en av ens egna böcker blir för en, det beror väl på hur mycket de människor i levande livet betytt för en, från vilka man hämtat det ena eller det andra till sina hjältar och hjältinnor. Åtminstone gäller väl detta de historiska romanerna —"

"Och de moderna då?"

"De moderna —?" Författarin-nan ser eftertänksamt ut, och så slår hon plötsligt om: "Vet ni, vad jag tycker om den moderna ungdomen? Den är mycket min-dre andligt livaktig och intresse-rad än min tids ungdom. Bio och stepp sluka allt. Under mina upp-

växtår genomlevde vi just den Strindberg-ska bryningsperioden och den var en märk-tig väckelse för oss. Man skulle ha trott, att världskriget skulle komma med en ny väckelse för de unga, men nej —"

"Ni har många, som älska Er, bland den ungdom, som Ni klandrar, fru Kuylenstierna-Wenster!"

"Och jag älskar också ungdomen, tro inte annat! Jag skriver också så gärna för de unga, och jag får stundom från dem så rörande brev, i vilka de beskriva vad de tycka bäst om i mina böcker."

"Anser Ni själv, att Ni har någon bestämd tendens i Era böcker?"

"Nej det har jag inte. Men ett är jag av fullt hjärta: motståndare till all militarism, och det tycker jag, alla kvinnor borde vara. Och hade jag en son, så — — — Men nu är det en flicka, jag har."

— — —

"Det måtte kännas skönt att äga en så stor läsekrets som Ni har?"

"Har jag det?" säger hon nästan förvå-nad. "Jag vet egentligen inte själv vilket jag har — — — Men vad jag vet är att jag älskar mitt arbete", tillägger hon med en glöd, säkert lika stark som den femtonårigas, när hon skrev dikten om augusti månken. "Och nu är det den sköna september, då arbetar man bäst", säger hon vid avskedet. Nere på gatan falla några löv från lindarna, men färgerna äro underbart starka och varma i den klara luften — — — Så kan också den diktarens september, som börjar med de femtio åren, ge starkare färger än förut i en dager, som måhända är kyligare, men på samma gång klarare än förr.

E. TH.

Samtal med mina väninnor. Av Gertrud Almquist-Brogren.

1.

Mat och människosjäl.

DET ÄR EN VACKER DAG PÅ EFTERSOMMAREN, och jag har en av mina väninnor på besök. Jag har flera väninnor, men jag ser dem sällan hos mig tillsammans. De äro så olika. Den ena intresserar sig för litteratur och den andra för grönsaksodling, den tredje för småbarn och den fjärde för religion. De passa inte alls ihop, men de passa för mig.

Min väninna för i dag är den mest syntetiska. Hon är något av en filosof. Det är visserligen bara amatörfilosofi, men hon anser den god nog för vardagsbruk och i hushållet.

Vi sitta ute i trädgården, en gammal, förvildad trädgård med ringblommor och mossbevuxna, knotiga äppelträd och ärtsängar och gurklistor.

"Vad det är underligt med mat och människosjäl", säger hon.

"Ja, det tror jag visst, fast jag inte precis har tänkt på dem i sammanhang", svarar jag.

"Vi skall låta sammanhanget vara så länge", säger hon. "Jag kommer nog till det så småningom, om det behövs, annars kunna de också vara intressanta utan sammanhang."

"Ja visst."

"Människosjälarna du, vad tror du egentligen om dem? Tror du att de äro så allmänna som det står i böcker? Jag inbillar mig, att du och jag ha själar, men det är kanske också bara en inbillning. Nej, vet du, vad vi människor i allmänhet ha: embryon till själar. De röra sig i oss ibland, spritta till en omedveten sprittning som det ofödda barnet i sin moders liv. Och så sova de vidare, och det är bara våra kroppar, som röra sig, våra hjärnor, som tänka. De äro inte själen. En och annan har kommit så långt, att hans själ vaknat, fötts. Den ger sig till känna, den skriker. Tänk på Strindberg du, han skrek hela sitt liv, högt och gällt, som bara ett barn kan skrika, och han var ändå en av våra stora..."

"Men det finns många små författare, som inte skriker", invänder jag.

"De skriver inte med själen, för det ha de ingen, utan med hjärnan, och jag har redan sagt att det inte är detsamma. Hjärnan kan inte skrika, den kan bara räkna, räkna pulslag och annotera sensationer. Det är barnasjälen, som skriker. Tänk vad Weininger och Nietzsche skrek."

"Ja, det är underliga barn. Men de allra största då, vad säger du om dem?"

"Nu kommer du in på religionen, och det ämnet vågar jag mig inte på. Men vi vet ju, att inte Buddha skrek, sedan han blivit Buddha. Det var bara medan han var prins och ännu inte fullvuxen."

"Buddha ja, men vi i västerlandet, som ändå anse oss ha kommit långt."

"Hm ja, kropparna ha kommit långt, de ha växt rent oroande, men inte själarna. Jag tror de hade hunnit längre på medeltiden. Det fanns en dominikan i början av trettonhundratalet, han hette mäster Eckhart, om du minns honom. Han skrek inte, och han hade en själ. Jag tror att han var fullvuxen. — Men vår upplysta tid har lagt bort kloster. Det var nog i alla fall förunderliga växthus för själar. Du får lov att tala med din religiösa väninna om det. Om jag vore religiös skulle jag svärma för kloster, protestantiska kloster. — Varför vore de ofänkbara?"

Min vän lutade sig tillbaka i trädgårdsstolen och kisade mot himlen. Jag spritade åter med blicken riktad mot jorden. Det var

ärternas trillande, som återkallade henne till verkligheten.

"Du brydde dig inte alls om hushåll förr", sade hon.

"Nej", sade jag, "och nu intresserar det mig mycket. Jag är rädd att jag håller på att bli mindre andlig, att mitt själsliv går baklänges."

"Tror du", sade hon. "Jag tror i stället att du håller på att uppdraga den kollektiva kvinno själen. Alla lågt stående varelser ha kollektivsjäl, det vet du kanske, och kvinnor så väl som män i våra dagar äro lågt stående varelser. Säg, kan du inte förnimma doften av den kollektiva kvinno själen i de hushållsrecept våra medsystrar övrräcka oss i kokböcker och tidningar och ännu mera i de gulnade handskrivelser med bleknat bläck, som våra mödrar, våra far- och mormödrar lämnat oss i arv? När jag fördjupar mig i den litteraturen, får jag visioner. Jag ser dem,

.....

Porträtt till dagskrönikan.

Matilda Holmgren.

P. J. Pettersson.

TILL ÖVERLARARE VID SODRA FORSTADSSKOLAN i Malmö utsågs den 1 dennes av Malmö folkskolestyrelse folkskollärarinnan fröken Matilda Holmgren, förut anställd vid Johannesskolan i samma stad. Tävligen stod skarp, ty många manliga medtävlare funnos; valet föregicks av en längre principdebatt och måste avgöras genom lottning, i det folkskollärarinnan fröken Naemi Uddenberg erhållit samma röstetal.

Fröken Holmgren är den första kvinna i Sverige som utsetts till dylik post. Sedan några år tillbaka ha kvinnorna haft rätt att bekläda sådana befattningar, men hittills ha endast manliga utsetts därtill.

Fröken H. avlade sin lärarinneexamen i Kalmar 1896 och året därpå tillträdde hon sin plats i Malmö. Hon har sedan kompletterat sina studier vid universitetet i Jena och det pedagogiska seminariet därstädes samt även legat som stipendiat vid universitetet i Greifswald. 1916 fick hon dessutom dispens för undervisning i högre folkskola.

Sedan i våras är fröken H. en av Socialdemokratiska partiets två kvinnliga stadsfullmäktigledamöter i Malmö.

*

En av våra märkesmän inom kyrkobyggnadsfacket, byggmästare P. J. Pettersson i Skövde fylde 75 år den 6 denna månad. Utförandet av ett tjugotal av vårt lands kyrkobyggnader har stått under hans ledning, däribland Matheuskyrkan i Norrköping, Sundsvalls kyrka, Oskarskyrkan i Stockholm, Västerviks kyrka m. fl.

Tillföljel sin praktiska duglighet, sitt goda huvud och stora hjälpsamhet har han även blivit mycket anlitad, såväl av enskilda personer som för kommunala värv.

alla flydda tiders husmödrar, med deras blida eller ampra fysionomier, men alla i färd med att dana den kollektiva kvinno själen. De gå omkring på snabba eller trötta fötter i visthusbod och skafferier. De rada upp syltburkar på hyllor och lägga ned läckra, nygräddade småbröd i sina förvaringsrum. De äro beskäftiga i varje vrå av ett stort och rikt eller litet och fattigt hem. Jag lär känna dem bättre så än genom bleknade porträtt eller förvanskade, muntliga familjetraditioner. Det finns i en av mina böcker en "moster Augusta", inte min moster, utan en annan generations moster. Ingen har ens talat om för mig, när hon levde och var. Men jag vet vem hon är. Hon bakar "moster Augustas pepparkakor", "moster Augustas mandeltårter" och "Östgöta honungskaka" och mycket annat härligt. Hon delar ut sina håvor med rund hand. Hon knäcker 18 friska ägg i en bunke och blandar dem med ett stop söt gräddde och ler ett förväntansfullt leende, när hon tänker på hur gott det skall smaka hennes många gäster. Jag är säker på att de voro många. De bjödos från alla håll, och moster Augusta tänkte inte på om de voro fina och rika och kunde bjuda igen.

Det finns andra, som slå på mindre stort än "moster Augusta", men alla göra så gott de kunna, alla komma de med något råd om hur kakan skall lyckas allra bäst, och bakom alla skyntar man dem, som skola bjudas på välfägnaden, flera eller färre, och främst man och barn, som äro vana att få alla goda gåvor ur mors hand. Den minsta biten är nog den, som blir över åt henne själv."

"Ja, den kollektiva kvinno själen är ju inte att förakta."

"Men det intellekt, som åtföljer den, är inte uppfinningsrikt", säger min vän med en liten suck. "Våra förmödrar, — varför duger inte det ordet lika väl som förfäder? — trodde alla att mallagningskonstens toppunkt låg hos kakorna. Deras fantasi sysslade aldrig med soppor och sällan med såser, om de också ägnade en trägen, men mera tillgivenhetsfri omvårdnad åt steken. Vilket misstag! Det är soppan, som är den verkliga kokkonstnären triumf. Ingen man förmår undandraga sig trollmakten av en verkligt raffinerad soppa. Om våra förmödrar mera allmänt hade upptäckt den, hade de gjort ett inslag i den kollektiva kvinno själen, som länge fattats den och som vi, moderna kvinnor, fått ditstämpla på ett mindre graciöst och värdigt sätt genom sparkar och armbågsknuffar hit och dit: medvetandet om dess värde. Mannen skulle, säger jag, ödmjukt och oombedd förkunnat detta värde åt soppans skaparinna.

Vilka ingredienser, som behövas för denna underbara soppa, frågar du. De materiella äro knappst värda att nämna. De enklast möjliga, som finnas eller stå att uppdriva i vart kök. Buljong, kokt på ben eller grönsaker, smör, gräddde, mjölk, ägg, allt i blygsamma kvantiteter, grönsaker, gryn, mjöl och kryddor... kryddor. Och till sist ibland en liten vinslick.

Men de verksammaste beståndsdelarna i soppans tillredning är någorlunda uppövade smaknerver, intelligens och fantasi hos den skapande soppkonstnären. Kasta in soppkokandets gnista i hjärnan på alla intelligent husmödrar, och de skola snart på det området ha lämnat de tryckta kokböckernas forfärgade variationer och gjort uppfinningar, som tillvinna dem deras mäns högaktning och deras eget samvetes vittnesbörd om en rätt brukad kvinnokraft. Soppkokningen gör dem inte dumma och feta, som den överdrivna kakbakningen ibland gjorde våra goda förmöd-

Sommarkväll i Strängnäs.

BLOMMANDE LINDAR

fylla med vällukter staden,
ljummaste vindar
smyga bland fislände bladen.
Tysta stå husen,
och gatan, där fötter ej frampa,
sover i strimman
från kvällshimmelns sjunkande lampa.

Främling jag träder
bland dina lummiga gårdar.
Krönikan kläder
skinande gavlar och vårdar.
Riksbyggarn Vasa
fick kungstecknet här på sin hjässa,
här Mäster Olov
en pingst ringde folket till mässa.

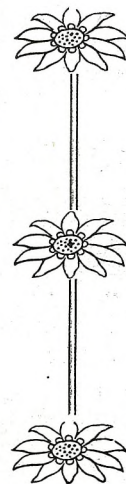
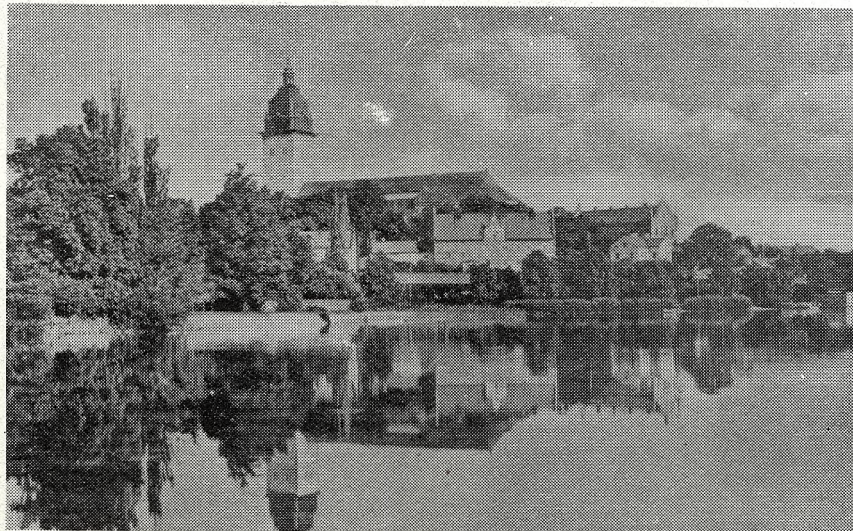
Seklerna falla
ned i sitt djup och bli sagor,
minnena alla
blekna och brista som flagor.
Minnenas Strängnäs
sig höljer i krönikans kyller.
Nu speglar Mälarn
en slumrande stad av idyller.

Gårdarnas trevnad,
blommande träden och snåren
gömma en levnad,
mättad av slitet och åren.
Hit de sig samla
att skrida mot gravarnas grönska
grånade gamla,
som slutat att hoppas och önska.

Guldljusa fimman
sjunker bak' kvällsmolnens taggar.
Mälarn i strimman
sakta mot vassarna vaggas.
Solröda dōmen
däruppe på minnenas kulle
ringer som klockboj
i kvällen för var vinddriven julle.

Snart nalkas natten,
söver med doftande händer
figande vatten,
vänaste Mälarestränder. —
Livet är vildhet
en tid blott och fejder och lystnad.
Här blir det mildhet
och skuggande vemod och tystnad.

ERNST HÖGMAN.

rar. Soppkokningen skärper deras intelligens och uppfinningsförmåga även på andra områden. Soppkokningen..."

"Jag kan aldrig lära mig den", säger jag sorgset.

Min vän ser på mig provande.

"Ur vilken kokbok hade du tagit den där soppan, som du bjöd oss på i förra veckan, den dagen, då vi föllo över dig så oförvrandes", frågar hon.

"Å, den, det var riktigt löjligt med den. Jag hade ingenting, som det skulle vara. Jag satte ihop den hur som helst... var den ätlig?" frågar jag oroligt.

"Du är på rätta vägen, uppfinningarnas väg. Din soppa var inte bara ätlig, den var god, även om du ännu inte nått mästerskapet. Det som du behöver och vi svenska kvinnor i allmänhet på det området är, som revolutionsmannen Danton sade: "de l'audace, de l'audace et encore de l'audace", — djärvhet, djärvhet och åter djärvhet. — Bara på det sättet skola vi kunna revolutionera den svenska kokkonstens "ancien régime". Men nu måste jag gå. Jag måste skramla i väg, menar jag. Jag ser att Jonsson nalkas med mjölkkärran."

När hon sitter på vagnen vänder hon sig om.

"Fick du något sammanhang mellan maten och människosjälarna?" frågar hon.

"Intet nämnvärt, men det gör ju ingenting", säger jag urskuldande. "Det är ju inte sill, och skära sill är ju det enda en kvinna kan göra med sammanhang."

"Nu är du dum", säger hon, "att skära sill med sammanhang är just ett förfärligt misstag."

"Och filosofi utan sammanhang är också ett förfärligt misstag", ropar jag efter henne, då surran, min oceremoniösa väns samfärdsmedel för dagen, svänger om syrénhäcken och försvinner.

Bilder till dagskrönikan från stad och land.

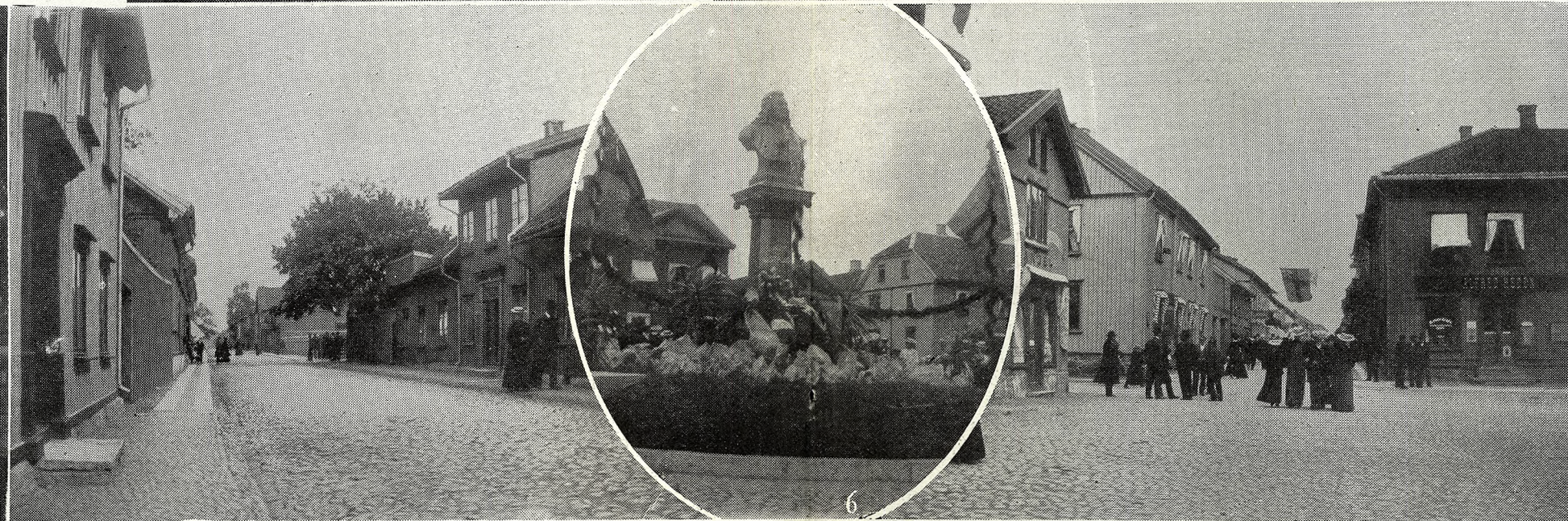

1. En å Kronobergs hed rest minnessten med inskrift: "Kungl. Kronobergs regemente vapenövnades 1778-1919 på denna sin mötesplats Kronobergs hed". 2. Kronobergs regementets officerskår samlad till avskedsfest å Kronobergs hed, som nu upphört att vara regementets övningsplats. 3. Jonas Alströmers gamla grav i Alingsås. 4. Parti av älven i Alingsås. 5. Drottninggatan i Alingsås. 6. Jonas Alströmers byst på Alingsås torg. 7. Kungsgatan i Alingsås. 8. Alingsås tvättinrättning, uppförd på den mark, där den första potatisen odlades i Sverige. Samtliga Alingsåsbilder publiceras med anledning av att samhället d. 21 dennes firar sitt 300-årsjubileum som stad. 9 o. 11. De tyska krigsbarnen återvända till Tyskland. Ankomsten till Malmö (till höger friherrinnan Coyet, som medföljde barnen till Sassnitz) och avresan från Trelleborg. 10 Från ett bröllop. För kort tid sedan sammanvigdes i Kungälfvs kyrka f. f. assessorn vid Göteborgs rådhusrätt Gösta Bäär-

hielm och fröken Eira Lagerlöf, dotter till stadsläkaren med. lic. Daniel Lagerlöf och hans maka, född Röing. Vigseln förrättades av komministern Astolf Andrén i Surte. Brudparet uppvaktades av följande marskalkar och färor: studeranden Nils Holger Lagerlöf-fröken Marianne Lundgren, civilingenjören Per Hallström-fröken Märta Lagerlöf, underlöjtnanten Robert Bäärhielm-fröken Kajsa Bäärhielm, studeranden Karl Gustaf Lagerlöf-fröken Barbro Röing, med. kand. Torsten Skoog-fröken Stina Hedlund, advokaten Karl Axel Vinge-fröken Carola Hedlund, teol. kand. Harry Cullberg-fröken Dorrit Lundgren, advokaten Birger Melin-fröken Stina Söderhielm och fil. mag. Einar Hedin-fröken Ragnhild Sylvander. Säsom kyrkomarskalkar fungerade kapten Werner Gyllencreutz och löjtnant Lars Spegel.

1, 4-8. Jane Edgren foto. 2, 3. Betty Larssons eftertr. foto. 9 o. 11 Otto Ohm foto. 10 V. Malmberg foto.

Frun på

DEN SOM UNDER 1890-TALET ELLER det därpå följande decenniet sommartid vistades vid Tulseboda i norra Bleking belägna brunnsort försummade icke att därifrån besöka traktens förnämsta sevärdhet: en underbar vrå av "Sveriges trädgård", kallad Forneboda. Man behövde blott komma innanför grindarna för att gripas av platsens egendomliga, starka tjusning. Det var som välvde tallarna här sina kronor högre än annorstädes, som vore deras sus hemlighetsfullare skuggorna djupare, himlen mera blå, stenarnas mossor grönnare än annars och mjukare att sjunka ner i... Och var var linnéadofften ljuvare än här, var såg man pyrolans bleka anlete präglad av mera vemod, eller var lekte en skogssjö gladare och oskyldigare lekar?

Som ett gensvar till denna härliga natur, liksom fannande och samlande dess skönhet i sig och förenad med den som om den vuxit fram ur marken, skymtade mellan träden ett verk av människohand, ett stockhus i mörk ton, en ryggåsstuga eller en säterbyggnad, man visste ej rätt vilket, fantastiskt och originellt, folkligt och förnämt på en gång. En dörr öppnas... Som med ett trollslag är man försatt till gamla tider. Den förhastiga blicken möter en interiör i gammal blekingisk bygdestil. Den öppna, lövade spisen, de väggfasta bänkarna, högsätet vid det långa bordets kortända, golvuret, de blankskurade koppar- och tennkärlen, bonaderna, takfönstret — intet fattas. Och på det med väluktande enris strödda golvet kommer emot oss härskarinnan och skaparinnan av all denna härlighet, fru Alma Gauffin. Och därmed når den troiska stämningen sin höjdpunkt. Det är som om man hela tiden anat och förnummit henne i allt som mött här av natur och konst. Intrycket är strålande. De mörka stjärnögonen, munnens hjärtgoda leende, det sprudlande, omedelbara, impulsiva i hennes väsen, ogripbart som glittret därute på sjön, men oemotståndligt omsvevande en med sin glans, sin rikedom, sin skönhet — ja, vem tolkar det intryck Forneboda-frun gjorde i sin krafts och hälsas dagar? Ingen kan återgiva det — men alla ha vi erfarit mötet med henne som en verklig upplevelse, som en livets skänk, vi som varit nog lyckliga att från "Höganlofts" eller "Låganlofts" trevna gästrum skåda ut över det blåa vattnet med den vita kyrkan i fonden... Ty lika hänförande och ovanligt som allt var här, lika storartad var gästfriheten. Det folkliga och förnäma gick igen även därvidlag, ty hit kommo människor av alla slag från östan och västan, unga och gamla, höga och låga. Alla grepos av samma överraskningens glädje, alla funno här en förtrollad värld, full av skönhet och poesi. Men här var mer än poesi. Den fé som skötte spiran i detta rike, var under den glada ytan full av allvar och god vilja. Hon hade en stark känsla av rikedomens förpliktelse, många av hennes handlingar voro framprungna ur en innerlig medkänsla med mänsklig nöd i alla former. Många och mycket skulle kunna berättas om fru Gauffins vittutsträckta verksamhet bland sjuka och behövande. Av kärlek till dessa livets vanlottade hade hon genomgått en utbildningskurs i sjukvård och anordnade sedan i ett på Forneboda särskilt för ändamålet avsett rum mottagning av

Fru Alma Gauffin.

socknens sjuka. Även från angränsande trakter kommo hennes klienter. Folk gick "mila vägar" för att söka hennes hjälp. Den som ej kunde komma besökte hon i deras hem. Intet avstånd var för stort, inga mödor skrämde. Om Tras-Ola, en gubbe som legat sjuk i 30 år, innan Forneboda-frun kom i hans väg, nu levat och kunnat tala, skulle han berättat om hur hon vecka efter vecka dagligen kom till honom som en barmhärtighetens ängel, tvättade hans sår och skänkte glädje och ljus åt hans stackars ensamma liv. Icke fanns den smittosamma sjukdom, som kom den oförskrämda att tveka, icke den nöd i hennes väg hon ej fann utväg att avhjälpa. En gång vid hennes återkomst hem sent en afton efter en dagslång arbetsdag långt bort i skogarna överraskades hennes gäster av barnskrik, då hon steg ur vagnen. Det var ett litet människoliv hon i elvte stunden räddat undan en förtidig död genom vanvård. Denna uppoffrande kärleksverksamhet var ett direkt utslag av hennes världsåskådning. Hon var en varm kristen, och hon omsatte sin tro i gärning. Ur samma källa framsprang hennes ädla handling att under en lång följd av år giva 3 för henne fullkomligt främmande missionärsbarn uppfostran och vård i hennes eget hem. Ett av dessa, en gosse, behöll hon som sitt barn, och han står nu, en vuxen man, vid hennes sida som hennes ålderdoms glädje.

Forneboda.

Forneboda.

Några korta data må fullständiga ovanstående bild.

Fru Gauffins far var rådman N. Areschoug i Kristianstad, modern hette von Bergen och var av äkta gammal blekingläkt. På moderne härstammade hon från den store danske reformatorn Hans Tauson. Vid unga år miste fru Gauffin sin far och gifte sig, 18-årig, med apotekaren, sedermera grundaren av och direktören för "Apotekarnas mineralvattenfabrik" i Stockholm Georg Gauffin, son till den åtminstone över hela Skåne kände, rike och mäktige apotekaren av samma namn. Det unga paret bosatte sig i Kristianstad och flyttade sedermera till Norrköping, där deras hem under flera år var samlingsplatsen för ett glatt sällskapsliv. Genom sin sällsynta charm, sin intelligens och sitt goda hjärta blev fru Gauffin självfallet medelpunkten däri. En liten dotters död, det enda barnet i deras äktenskap, blev av ingripande betydelse för båda makarnas utveckling, men kom ock att kasta en slagskugga över deras liv, vilken aldrig helt försvann. Det var kort efter denna förlust fru Gauffin, i behov av stillhet och lugn, reste till Tulseboda första gången. Här hade hon en natt en underlig dröm. Hon tyckte sig vandra genom en vacker skog vid randen av en sjö. Med ens ser hon framför sig ett kors upprest. Hon vaknar och erinrar sig vad hon drömt. Intrycket var så starkt, att hon drevs ut att söka efter det hon sålunda sett under sömnen. Inom kort finner hon både skogen och sjön alldeles så som drömsynen visat henne. Häpen igenkänner hon allt — och står så plötsligt på den plats, där hon sett korset rest. I övermått av känsla utbrister hon: "Här vill jag bygga mitt hem". Hon meddelade sig med sin man, och han blev genast lika ivrig som hon för att hennes önskan skulle uppfyllas. Traktens befolkning byggde efter hennes anvisning, "hjälpna av vänliga tomtar", som, enligt många vittnesbörd, nattetid hördes hamra och slå på arbetsplatsen, och skaffade henne även inventarierna på så sätt att hon av dem köpte de gamla stilfulla möbler och husgeråd, som gjorde Forneboda till en riktig skattekammare av antika saker. Här må ock nämnas, att det var genom hennes förmedling Artur Hazelius, som Forneboda räknat bland sina otaliga gäster, lyckades förvärva den blekingstuga, som står på Skansen — liksom föreviserskan Kersti, som sitter där än i dag.

Efter mannens död, 1913, bodde fru Gauffin endast något år på Forneboda. Det var för mödosamt att vid hennes år behålla lantstället, som småningom kommit att omfatta allt flera byggnader, bl. a. en större i gammal svensk herrgårdsstil, och Forneboda har nu övergått i andra händer. Fru Gauffin flyttade till Lund. Delvis där och delvis, för hälsans skull, på olika viloorter har hon tillbragt de senare åren. Förundransvärt obruten, full av intresse för dag som är lika väl som för dag som varit, alljämt med den gamla personliga tjuskraften kvar, möter hon sin 80-årsdag den 15 juli.* Säkert gå varma lyckönskningar till henne den dagen från de många, många som genom henne mottagit så mycket gott, skönt och varmt — det blir egentligen alla med vilka hon kommit i närmare beröring, ty denna sällsamt rika, öppna natur gav, även då hon minst tänkte därpå. Må i gengäld hennes levnadsafton bli ljus och blid! Må den få något med av den sköna, stilla solnedgångsglansen över hennes älskade Forneboda-sjö! ESTER NENNES.

* Tillfölje av typografstrecken kom denna uppsats icke såsom ämnat var att inflyta i Idun före den 15 juli.

Hild Hedges på Lilis kabaret på Hasselbacken.

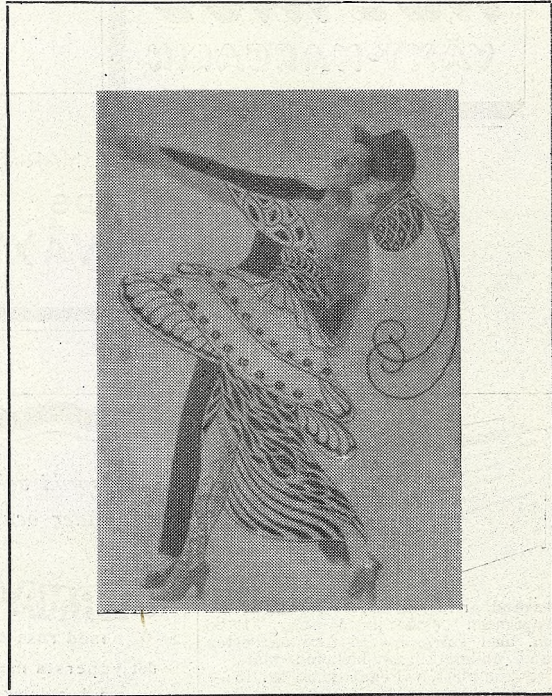
DET TORDE VÄL VARA FRAMGÅNGEN MED Arnold Bennetts handlingsrika och fängslande romaner som lockat Intima teatern att pröva författarens duktighet som dramaturg. "Titeln" är emellertid en ganska svag scenprodukt. Att spinna hela tre akter på frågan huruvida mr Culver skall taga emot baronet-titeln eller ej,

kan måhända roa londonborna, men att det höll på att halvt fråka ihjäl stockholmarna, därpå gav premiären ett övertygande bevis. Utlörandet var till på köpet så ojämnt som sällan plågar förekomma på denna scen, där man tvärtom är van vid avslipning och konstnärlig pli. Fru Appelberg och hr Fröberg voro de enda som hade greppet på sina roller och gävo illusion av att man befann sig i ett engelskt hem. Frkn Doris Nelson brottades erkännansvärt med sin uppgift som ett pennskaft av god familj, men i slutakten uppgav hon det hela som förlorat spel, och det må ingen förtänka henne. Tidningsredaktören och sonen i huset representerades av ett par herrar, vilka inte hade en aning om vad de gjorde — och inför så mycken oskuld avväpnas pennan.

Södra teatern öppnar med en revy "Tingeltangel" av Fred, Winter & C:o. Behöva vi säga mer, när namnet innefattar allt vad publiken begär av galenskaper, lättfångna melodier, kupletter, lysande baletter o. s. v. Här är bara att lydigt konstatera framgången.

*

På Lilis Cabaret uppträder sedan någon tid dansparet Hild Hedges och Ed. de Vyños. Vi sutto häromaftonen i den hemtrevliga lokalen och åsågo deras argentinska tango och en av dem själva komponerad foxtrot. Deras dans är artistiskt genomarbetad och äger energi och fart i uttrycket. Över deras foxtrot ligger en temperamentsglöd och en rytmisk glädje som visar att de båda ungdomarna höra hemma under en sydligare sol än vår. Hr Ed. de Vyños är också av ungersk-spansk härkomst och har tillhört ungerska armén i egenskap av officer, och som sådan varit med i kriget. Nu ägnar han sig helt åt den konstnärliga dansen och har i en euro-

Hild Hedges och Ed. de Vyños.

peisk danstävlan vid en av de tyska östersjöbadorterna erövat guldmedalj. Fru Hedges är till börden dalmatiska och äger som synes av porträttet en intagande apparition. Efter sitt lyckade uppträdande i Stockholm bege sig de båda artisterna söderut till större scener och, förmoda vi, nya framgångar. ARIEL.

EFTER EN MÅNADS SKILSMASSA HADE han kommit tillbaka. När hon erfor dagen för hans ankomst, kände hon ingen särskild glädje över att åter få se hans en gång så kära ansikte. Det var henne på det hela taget likgiltigt. För hennes del kunde han lika gärna ha stannat kvar därute på bondlandet. För en månad sedan grät hon, när han reste. Och det var inga tårar, som hon ansåg sig pliktskyldigast böra fälla, utan saknadens och längtans heta salt droppar som trängde fram i ögonen och vilsordade uppriktigheten i hennes känslor. Hon hade sedan längtat efter honom både en och två dagar. Men man kan väl inte gråta jämt heller. Glädjen och sorgen — när nu det sistnämnda måste finnas — få lov att vara proportionerliga för att livet skall behålla en dräglig jämvikt. Och då glömmer man. Det är som konturer, som bli otydligare och otydligare.

Det hade varit många vackra dagar och isynnerhet hade kvällarna varit ljuvliga. Månen hade sett trånsjukt på henne och stjärnorna hade blinkat menande. Då hade hon i början tänkt på honom, som hade rest. I brev hade han meddelat henne sin längtan och sin livaktiga kärlek, vilken intet avstånd kunde få att blekna. I sina svar hade hon så gott som möjligt kopierat hans känslor med små svaga försök att uppfinna egna adjektiv, som läto något så när trovärdiga.

Men en kväll hade det hänt henne något, som ofta brukar hända i romaner och noveller men troligen ändå oftare i det verkliga livet, vilket dock kanske beror på en viss benägenhet hos livet att i praktik omsätta författarnas teoretiska utläggningar. I ett sällskap hade en mörkögad ung man synbarligen utkorat henne till föremål för en serie smäktande blickar, vilka sade allting utom: "Jag älskar er inte."

Hon å sin sida fann dessa ögon djupa och intressanta, och månskenet tillika med ett och annat stjärnfall, vilket allt den mörkögde unge mannen förstod att skickligt kombinera

Bland höstens kulisser.

med sina nyfödda känslor för henne, påskyndade det oundvikliga; hon drucknade ohjälpligt i hans ögons svarta djup. Det blev mer än en kyss. Och den unge mannens blick vid avskedet sade henne, att om det bara berodde på honom, så skulle fortsättning följa omedelbart i nästa nummer.

Under sådana omständigheter var det naturligtvis med blandat nöje hon såg honom, som hade varit på bondlandet, skynda tillbaka för att viska ömma ord i hennes öron, vilka ändå inte kunde bli mera än en svag efterklang av den eldiga kärleksförklaring hon nyligen mottagit av den mörkögde. Han, som hade varit på bondlandet, hade blåa ögon.

Naturligtvis hade han genast i telefon stämt möte med henne, och hon hade med en för alla andra utom för honom märkbar ansträngning lyckats krängla till sin röst, så att den lät vänlig och medgörlig. Han var mycket välkommen hem, och det skulle bli så roligt att få se honom igen!

På den utsatta tiden stod hon och väntade på den gamla mötesplatsen, där de brukat träffas så ofta förr. Hon hade redan väntat fem minuter och det var enligt hennes mening fem minuter för mycket. Jaså, han behagade låta vänta på sig! Hon rynkade ögonbrynen och ilsknade till, fördig att stickas som ett bi.

Därborta kom han äntligen. Han gick långsamt utan att göra sig någon brådska, som om han redan hade fått hennes förlåtelse för dröjsmålet i förskott. Detta retade henne ytterligare. Men när han kom fram till henne, höll hon inne med de stickord hon hade i beredskap, ty hon märkte genast, att han inte var sig lik. I vanliga fall brukade han vinka åt henne på så långt håll, som hans närsynta ögon kunde upptäcka henne, men nu gick han allvarligt och utan ett leende emot henne och hälsade.

— Förlåt att jag dröjde, sade han bara.

Hon såg att han hade magrat och var blek, och hon förstod att hon nu måste visa sig naturlig och vänlig, om han inte skulle märka något. Som det skuldmedvetna samvetet för sed haver började hon prata och skratta, och ju tystare han var, desto mera forcerade hon sin livlighet på ett sätt, som verkade allt annat än naturligt. Men han blev tystare och tystare.

Då började hon bli orolig. Hon undrade för sig själv, om han möjligen kunde ha fått reda på något om... om... den mörkögde och henne... Men hur skulle det ha gått till? Ingen hade sett dem, mer än Gud förstås, men han kunde väl inte gärna ha nedlåtit sig till något så tarvligt som att skvallra... Hon slog bort tanken som en näsvis fluga.

Plötsligt kom hon att tänka på något, som han hade sagt för längesedan i ett förtroligt ögonblick. Han hade alltid misstrott de känslor, som under namn av kärlek ställa till orede i människornas hjärtan, kallat det en sjukdom, ett sinnesrus, som uppstod i människors sinnen om våren för att ofelbart slockna om hösten. Och han hade anförtrott henne, att han var rädd för hösten.

Liksom ett omedelbart bevis på riktigheten i denna tankegång beträffande hans sinnesstämning föll hans ord lågmält och med en viss hård bitterhet i tonen.

— Märker du att hösten har kommit, sade han.

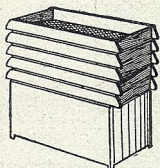
De gingo på en ganska folktom gata, det var tät skymning och på himlen syntes stora moln. Men emellan molnen skymtade stjärnorna fram.

Ja, nu hade hösten kommit. Tigande tog hon hans arm och försökte hålla jämna steg med honom.

Då kom det för henne, att hon skulle vara som den barmhärtige samariten i bibeln; hon skulle visa honom hur litet årstiden betydde för hennes känslor, hur en kvinnas kärlek kunde leva stor och stark, ännu sedan gallykterna hade börjat fändas! Med henne vid

MUSTAD'S VÄXT-MARGARIN

BEGÄR HÖGSTA MÄRKET:
**MUSTADS
"BÄSTA-VÄXT"**

Använd
**Torkapparaten
"AWA"**
vid torkning av
frukt och grönsaker.

Användbar för såväl gas- som kolspisel. Apparaten består av 5 ramar 54x26 cm, med stark, rostfri trådduksbotten samt underställ av lackerad plåt. Pris komplett, väl emballerad kr. 15:— Extra torkramar kr. 3:—
Bruksanvisning för torkning av olika sorters frukt och grönsaker medfölja.

A.-B. A. W. ANGEL,

HALMSTAD.

Tel. 36 och 626.

"En pärla i vår litteratur",

skriver Smål. Allehanda om Cecilia Bååth-Holmbergs bok "När seklet var ungt". Fjärde uppl. ukommen. Pris kr. 7.50.
Lindblads Förlag, Uppsala.

VÅR NYA JUBILEUMSKATALOG No 78

för hösten och vintern 1919-1920 har nu utkommit och är en lättillgänglig och alltid tillförlitlig rådgivare för var och en, som sätter värde på att köpa bra och billigt. Vår 20-åriga erfarenhet ifråga om det bästa och mest praktiska för hemmet och den enskilde står till Edert förfogande genom denna katalog. Tillika med provblad å jultidningar och å den oombärliga kalendern "Åhln & Holms Årsbok 1920" erhålles katalogen på begäran gratis, ej fraktfritt.

ÅHLÉN & HOLM, STOCKHOLM

Enligt framstående auktoriteter är

ASTRA MALTOS

ett utmärkt kraftmedel, då det gäller att tillföra organismen lättsmälta kolhydrat.

ASTRA MALTOS har en ren, behaglig smak och högt näringsvärde samt är lätt att blanda med olika födoämnen och drycker.

Till salu å apotek och tekniska affärer i orig.-förpackningar.

Begär alltid de svenska, kontrollerade ASTRA-preparaten, som äro fullt likvärdiga eller överlägsna de utländska.

Mot spröd och narig hud
å händer och ansikte är

DERMA-CREAM

med rose eller viol

det yppersta medlet. På grund av sin beredning utan fett och olja är DERMA CREAM särdeles behaglig att använda, då den fullständigt låter inriva sig i huden. Hel- och halvtuber.

Till salu å apotek och i tekniska affärer.

Annonsera i Idun!

sin sida skulle han inte längre behöva frukta hösten...

När de kommit mitt för en lykta, tryckte hon hans arm fastare och kastade en hastig blick på hans ansikte med ett svagt försök att småle. Liksom trevande sade hon:

— Ja... men... du har ju mig! Varför sörjer du då för hösten?

Vid dessa ord kom det en glimt över hans ansikte, som hon kände igen ifrån flydda dagar, en glimt av lycka och glad tillfredsställelse.

— Ja, det var just det jag undrade, sade han, om jag fortfarande — hade dig...

De gingo in i en park och satte sig på en bänk, där de suttit så många gånger tillsammans under ljusa, ljumma kvällar — den tid, då de varit såsom glada barn, mogna för himmelriket...

Nu låg det fält med visna blad på parkens gångar och nattblåsten for kall genom träden. När de suttit tysta en stund, tog han hennes hand.

— Har du märkt, började han långsamt och såg rakt ut i mörkret, hur alla människor spela teater för varandra?... Vi säger aldrig det vi tänker, vi är aldrig uppriktiga mot varandra... Vet du vad som är den största lyckan enligt min mening? — Jo, att två människor erkänner sina svagheter för varandra och försöker stödja och hjälpa varandra... Alla är vi rädda för hösten... Men jag är så glad, att du fortfarande håller av mig, liten!

Han lutade sig emot henne för att kyssa henne, men hon hade vänt bort sitt huvud.

Runt omkring dem stodo träden som svarta kulisser och ett gullt löv föll ned och fastnade på hans rockärm.

I. KJELLBERG.

Småtlingarnas första hem- bygdsundervisning.

(Forts. o. slut).

I DEN FÖRSTA DELEN (FÖRSTA SKOLÅRETT) bildar skolsalen utgångspunkten, följa så skolgården, trädgården, hemmet, lanthuset, skolans närmaste omgivningar, jultidningen, vintern och våren. I handledningen för andra skolåret hänvisas även till en del av detta innehåll vid avdelningarna som t. ex. vår föda, våra kläder, våra bostäder, möbler, husgeråd, tid och högtid o. s. v. Avdelningarna om iakttagelser ur växt- och djurriket i den senare delen förtjäna att särskilt framhållas, som synnerligen förtjänstfulla. Man märker där, åt vilket håll författarens huvudintresse ligger.

När jag nu för att fullständiga begreppet om innehållet i dessa värdefulla handledningar vill utvälja någon av de särskilda avdelningarna och redogöra för innehållet däri, så vet jag knappast, vilken jag skall ta' fatt på. De äro lika praktiska allesammans. Om jag ta'r den, som handlar om vår föda, så är det bl. a. för den lilla praktiska barnvisa, "Hjälp till," som författaren där stuckit in, och varav några verser lyda så här:

1. "Store bror hjälpte sin far att så säd, ett två, ett två, ett två, ett två.
Lille Lasse Solsken han stultade med. Ett två, ett två, ett och två.

**A-B FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG.**

Flyglar, Pianon, Orglar från landets förnämsta fabriker. **Försäljningsmagasin: Stockholm: Drottningg. 28, Göteborg: Artaden, Malmö: Österg. 28, Norrköping: Drottningg. 16, Gävle: N:a Kungsg. 28.**

GAHNS

'AKTA ASEPTINTVÅL

renaste och bästa hushållstvål.

Guldmedalj i Stockholm 1897.

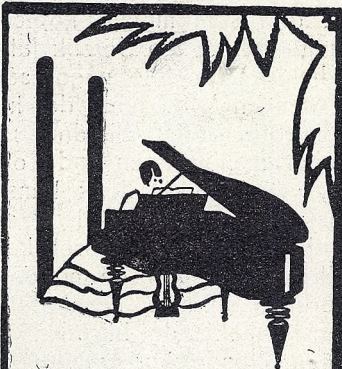

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å
**APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM**

Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

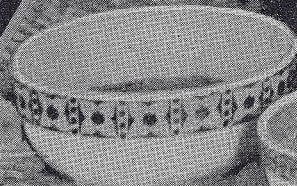
STEINWAY

Ensamagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Skeppsbröggatan 39, Stockholm.

Mors lille Olle

är alltid glad
då han tvättas
med

FLORODOLTVÅL